

■ POSTRZEGANIE ZAWODU PIELEŃNIARKI PRZEZ STUDENTKI PIELEŃNIARSTWA W OKRESIE KSZTAŁCENIA NA STUDIACH LICENCJACKICH

PERCEPTION OF THE NURSING PROFESSION BY NURSING STUDENTS IN THE COURSE OF EDUCATION AT UNDERGRADUATE NURSING STUDIES

Małgorzata Dziubak^{1, a}, Marek Motyka^{2, b}

¹ Pracownia Podstaw Opieki Położniczej, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum

² Katedra Psychologii i Dydaktyki, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

^a <https://orcid.org/0000-0002-6052-0791>

^b <https://orcid.org/0000-0002-1025-6443>

DOI: <https://doi.org/10.20883/pielpol.2019.25>

STRESZCZENIE

Wstęp. Wizerunek należy do istotnych aspektów zawodu pielęgniarki, ponieważ wpływa na jego prestiż społeczny oraz pozycję wśród innych zawodów związanych z ochroną zdrowia.

Cel. Celem badań wykonanych w ramach niniejszej pracy była ocena postrzegania zawodu pielęgniarki przez studentki pielęgniarstwa.

Materiał i metody. Badania miały charakter longitudinalny i zostały przeprowadzone wśród 196 studentek licencjackich studiów pielęgniarstwa w czterech uczelniach. Narzędziem badawczym był autorski kwestionariusz ankiety opracowany dla potrzeb przeprowadzonych badań.

Wyniki. W kolejnych latach studiów pielęgniarstwa pierwszego stopnia globalny wizerunek zawodu pielęgniarki w ocenie studentów stawał się bardziej negatywny. Najbardziej pozytywny wizerunek zawodu pielęgniarki prezentowały studentki rozpoczynające studia pielęgniarstwa, a w trakcie studiów stawał się on coraz bardziej negatywny.

Wnioski. W kolejnych latach studiów studentki pielęgniarstwa postrzegały swój zawód bardziej negatywnie. Istnieje zatem konieczność wzmocnienia pozytywnego wizerunku pielęgniarstwa na studiach, jak też w środowisku zawodowym i społeczeństwie.

SŁOWA KLUCZOWE: wizerunek zawodu pielęgniarki, stereotypy zawodowe, studenci pielęgniarstwa, zarządzanie wizerunkiem.

ABSTRACT

Introduction. The image is one of the important aspects of the nursing profession because it affects its social prestige and position among other professions related to health care.

Aim. The aim of the research carried out as part of this paper was to assess the perception of the nursing profession by nursing students

Material and methods. The research was longitudinal and was conducted among 196 undergraduate nursing students at four universities. The research tool was the author's original questionnaire designed for the needs of the research.

Results. In subsequent years of undergraduate nursing studies, the image of the nursing profession in the assessment of the surveyed students became more negative. The most positive image of the nursing profession was reported by the students starting nursing studies, but in later years of studies it deteriorated.

Conclusion. In subsequent years of study, nursing students perceived their profession more negatively. There is therefore a need to strengthen the positive image of nursing at universities, as well as in the professional environment and the society.

KEYWORDS: image of nursing profession, professional stereotypes, nursing students, image management.

Wprowadzenie

Zawód pielęgniarki, podobnie jak i inne zawody, posiada określony wizerunek, czyli ogół podzielanych przez społeczeństwo przekonań, poglądów i opinii na temat tej grupy zawodowej. Związane z nią przekonania i opinie mają duży wpływ na sposób postrzegania pracy pielęgniarek oraz kształtują charakter relacji międzyludzkich w środowisku zawodowym [1].

Pozytywny wizerunek to ważny aspekt zawodu pielęgniarki. Jest on podstawą szacunku, uznania i prestiżu, decydując o pozycji pielęgniarek w społeczeństwie oraz wśród innych pracowników służby zdrowia [2]. Wizerunek zawodowy pielęgniarki zależy od wielu czynników determinujących postrzeganie pielęgniarek przez środowisko społeczne [3]. Należą do nich między innymi doświadczenie i wiedza na temat profesjonalnej

działalności pielęgniarki [3,4], stopień spełnienia przez pielęgniarkę oczekiwań pacjentów (w tym profesjonalizm, okazywanie empatii, chęć pomocy i udzielane pacjentom wsparcie, kontrola emocjonalna, kultura, posiadane umiejętności interpersonalne), a także osobowość pielęgniarki, jej podejście do pracy, ludzi i wyznawane wartości [4].

Należy zwrócić uwagę, że na postrzeganie zawodu pielęgniarki poważny wpływ mają funkcjonujące stereotypy dotyczące pielęgniarek i pielęgniarstwa. Są one ukształtowane przede wszystkim przez dawne, negatywne opisy zadań pielęgniarek i pielęgniarstwa [5, 6]. Stereotypy te mają niekorzystny wpływ na społeczne postrzeganie tej grupy zawodowej, osłabiając społeczne zaufanie oraz szacunek dla zawodu pielęgniarki [6]. W kreowaniu wizerunku społecznego pielęgniarki znaczącą rolę odgrywają środki masowego przekazu, które często przekazują tendencyjny i negatywny obraz tego zawodu [2, 6, 7]. Funkcjonujące w świadomości społecznej negatywne stereotypy dotyczące tej grupy zawodowej opierają się często na niepełnej wiedzy, a jednocześnie są chętnie utrwalane i trudno podlegają zmianie [3, 7].

Aby skutecznie wzmocnić swój wizerunek zawodowy, pielęgniarki powinny aktywnie zwalczać funkcjonujące stereotypy. Uzyskać to mogą wykazując swój profesjonalizm i sprawstwo w kwestiach dotyczących opieki nad pacjentem, eksponując swoją rolę w tej opiece oraz asertywnie mówić o swoich kompetencjach, ambicjach i oczekiwaniach, dbając przy tym o budowanie partnerskich relacji zawodowych. Zrozumienie istoty pielęgniarstwa i jego znaczącego wkładu w opiekę nad pacjentem, wydaje się być kluczowym elementem służącym eliminowaniu negatywnych stereotypów oraz sprzyjającym budowaniu pozytywnego, profesjonalnego wizerunku pielęgniarki [4, 7]. Można uznać, że dbałość o budowanie pozytywnego wizerunku zawodowego pielęgniarek jest ważnym elementem ich profesjonalizmu oraz widoczną jego oznaką [1, 2]. Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych podaje, że tylko 60% absolwentów podejmuje pracę w zawodzie, dlatego apeluje o wdrożenie realnych benefitów dla absolwentów wraz z poprawą warunków pracy i płacy. Ponadto zwraca uwagę na potrzebę prowadzenia kampanii w mediach wpływającej pozytywnie na wizerunek tego zawodu oraz zachęcającej do jego wyboru. Pociąga to za sobą potrzebę monitorowania wizerunku pielęgniarki, czemu służyć miały badania prezentowane w obecnym opracowaniu [8, 9].

Cel pracy

Biorąc pod uwagę motywacyjny aspekt wizerunku zawodowego, celem badań przeprowadzonych w ramach

niniejszej pracy stała się ocena zmian pojawiających się w postrzeganiu wizerunku swego zawodu u studentek pielęgniarstwa podczas kolejnych lat ich studiów.

Materiał

Badania zostały przeprowadzone wśród studentów kierunku Pielęgniarstwo – studia stacjonarne pierwszego stopnia, w czterech uczelniach: Uniwersytecie Jagiellońskim Collegium Medicum w Krakowie, Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Tarnowie, Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Nowym Targu i Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Oświęcimiu. Należy podkreślić, że badania miały charakter longitudinalny. Były prowadzone regularnie na początku każdego kolejnego roku akademickiego (2012 – I rok, 2013 – II rok i 2014 – III rok studiów) w tej samej grupie studentów i studentek. W 2012 roku w badaniu udział wzięło 305 osób. Wszystkie trzy etapy ukończyły w 2014 roku 196 studentek, co stanowi 64,26% liczebności początkowej.

Osoby badane zostały poproszone o zgodę na przeprowadzenie badania, poinformowane o jego celu i przebiegu oraz sposobie wypełniania kwestionariusza ankiety. Badanym zapewniono anonimowość i podano, że mają prawo, bez żadnych konsekwencji, odmówić bądź zrezygnować z udziału w badaniach na każdym etapie ich prowadzenia. Zwrot kwestionariuszy nastąpił w zaklejonych i niepodpisanych kopertach, co w przypadku ich wypełnienia oznaczało świadomą zgodę na udział w danym etapie badań. Na ich przeprowadzenie uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego nr KBET/181/B/2012 z dnia 31 maja 2012 roku.

W momencie rozpoczęcia badań osoby badane miały od 18 do 35 lat, przy czym najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 19 lat – 72,45% i w wieku 20 lat – 13,78%, a najmniej liczną – 0,51% w wieku 25 lat i 35 lat. Większość badanych 67,87% pochodziła ze wsi, a najmniejszy odsetek 6,12% z miasta od 50 000 do 100 000 mieszkańców. Swoją sytuację materialną jako średnią określiło 48,98% badanych, a jako dobrą 40,31% badanych. Ojcowie większości badanych legitymowali się wykształceniem zasadniczym zawodowym 56,13% bądź średnim 29,59%, a matki średnim 43,37% i zasadniczym zawodowym 39,28%. Z uwagi na fakt, że ostatecznie w badaniu wzięły udział wyłącznie kobiety, dalej w pracy stosowany jest termin „studentka”.

Metody

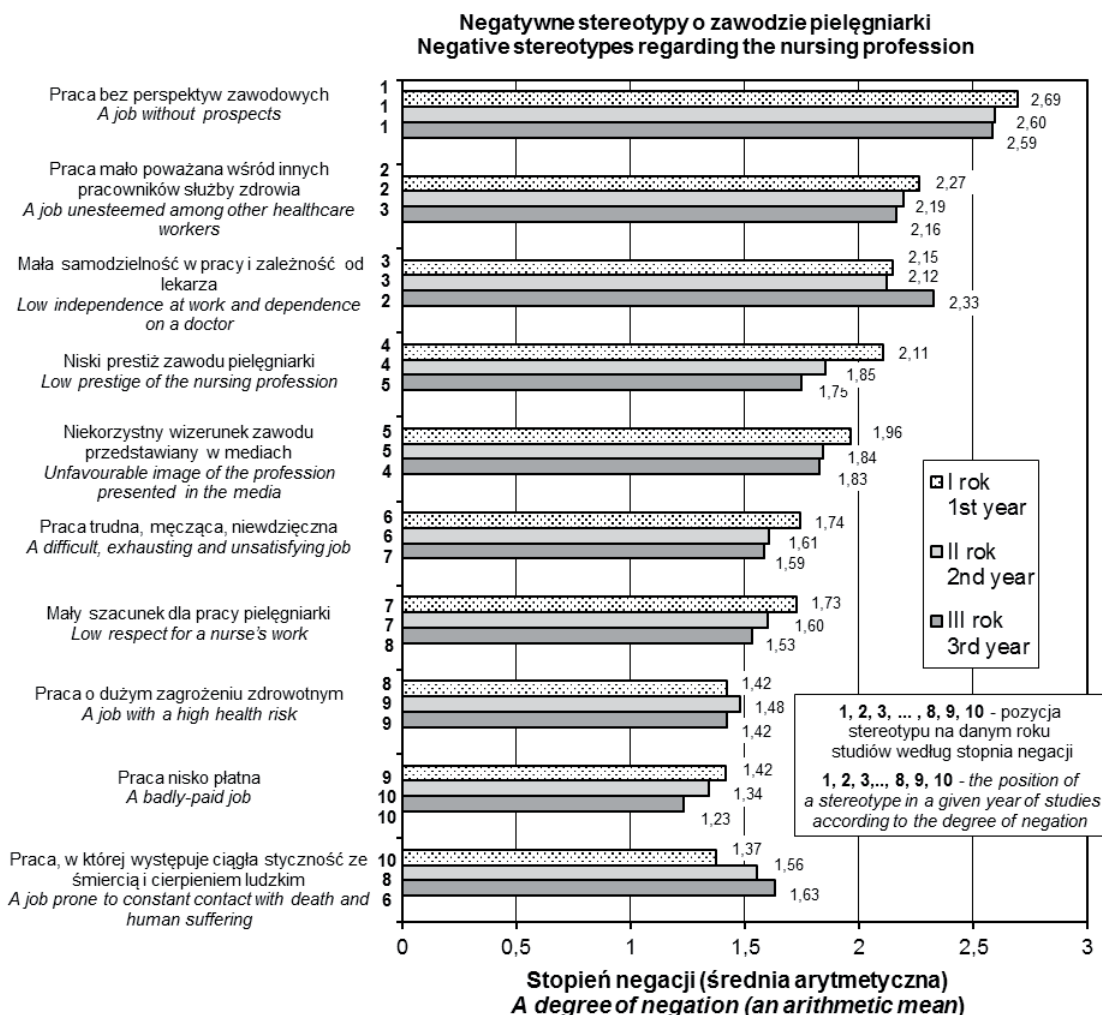
W przeprowadzonych badaniach posłużono się metodą sondażu diagnostycznego, stosując jako narzędzie badawcze autorski kwestionariusz ankiety opracowany dla potrzeb planowanych badań. Ankieta własnego au-

torstwa używana w kolejnych etapach badania zawierała pytania, które miały na celu pozyskanie danych socjodemograficznych badanej grupy studentów oraz zestaw pytań dotyczących postrzegania wizerunku zawodu pielęgniarki. Zawierał on 10 twierdzeń przedstawiających zgodne ze stereotypem cechy zawodu pielęgniarki. Każda z badanych (w kolejnych latach studiów) oceniała te twierdzenia na trzystopniowej skali. Ocena pojedynczego stereotypu dokonana przez respondentki pozwalała na obliczenie stopnia negacji negatywnego stereotypu: od 3 – pełna negacja do 1 – pełna akceptacja. Z kolei sumaryczna ocena pojedynczych stereotypów pozwalała na obliczenie średniej arytmetycznej wyrażającej stopień negacji negatywnego wizerunku zawodu pielęgniarki przez osobę badaną, od 30 – pełna negacja do 10 – pełna aprobaty. Im wyższa średnia tym wyższy stopień negacji (wyższy wskaźnik pozytywnego wizerunku zawodu pielęgniarki posiadanego przez badanych).

Analizę wyników przeprowadzono za pomocą pakietu statystycznego STATISTICA 8.0. PL. W celu porównania zmian w postrzeganiu wizerunku zawodu pielęgniarki podczas kolejnych lat studiowania, wykorzystano testy dla dwóch prób zależnych: test znaków i test kolejności par Wilcoxon. Jako poziom istotności przyjęto $\alpha=0,05$.

Wyniki

Stopień negacji przez studentki, dziesięciu negatywnych stereotypów łącznie dotyczących zawodu pielęgniarki, pozwolił w każdym badaniu (I, II i III rok studiów) określić wskaźnik pozytywnego wizerunku tego zawodu, ukazując zarazem zmiany zachodzące w jego postrzeganiu podczas kolejnych lat studiowania. Zmiany te obrazuje **rycina 1**.

Rycina 1. Stopień negacji negatywnych stereotypów o zawodzie pielęgniarki w kolejnych latach studiów pielęgniarskich
Figure 1. The degree of negation of negative stereotypes about the nursing profession in subsequent years of nursing studies

Źródło: opracowanie własne
Source: author's own analysis

Analiza poszczególnych stereotypów składających się na wizerunek zawodu pielęgniarki w kolejnych latach studiów wykazała, że w sposób pozytywny zmieniły się tylko te poglądy badanych, które dotyczyły samodzielności zawodowej pielęgniarki i kojarzenia pracy pielęgniarki ze śmiercią i cierpieniem. Studia zmodyfikowały pierwotne przekonania studentek w kierunku przyznania większej samodzielności dla tego zawodu oraz spadku kojarzenia go z ludzkim cierpieniem i śmiercią. Natomiast pozostałe negatywne przekonania dotyczące zawodu pielęgniarki umacniały się u studentek w kolejnych latach studiów licencjackich.

Pomiędzy pierwszym a drugim rokiem studiów statystycznie istotną zmianę odnotowano w przypadku dwóch stereotypów. Pierwsza, korzystna, dotyczyła negacji wspomnianego wcześniej stereotypu mówiącego, iż praca pielęgniarki wiąże się z „ciągłą stycznością ze śmiercią i cierpieniem ludzkim”. Studentki drugiego roku bardziej negowały ten negatywny stereotyp w porównaniu z tym, jak to czyniły na roku pierwszym ($p = 0,0072$). Natomiast negatywnie ($p = 0,0007$) zmieniła się ich opinia na temat prestiżu zawodu pielęgniarki. Poglądy dotyczące pozostałych negatywnych stereotypów związanych z zawodem pielęgniarki zmieniły się nieznacznie i nie były to zmiany statystycznie istotne.

Pomiędzy drugim a trzecim rokiem studiów zmieniły się poglądy studentek dotyczące dwóch kolejnych negatywnych stereotypów odnoszących się do ich przyszłego zawodu i tak, jak poprzednio, jedna zmiana miała charakter pozytywny, a druga negatywny. W przypadku przekonania o „małej samodzielności pielęgniarki w pracy i zależności od lekarza” stopień jego negacji zwiększył się, a więc pojawiła się korzystna zmiana ($p = 0,0066$), podczas gdy zmiana na gorsze nastąpiła w ocenie twierdzenia „praca nisko płatna”, gdzie wskaźnik jego akceptacji wyraźnie się zwiększył ($p = 0,0222$). Nastawienie badanych dotyczące pozostałych negatywnych stereotypów nie zmieniło się w sposób statystycznie istotny.

Wyraźne i liczne zmiany w opiniach badanych dotyczące negatywnych stereotypów związanych z zawodem pielęgniarki zaobserwowano dokonując porównania pomiędzy pierwszym a trzecim rokiem studiów. Korzystne zmiany, istotne statystycznie, dotyczyły wizerunku zawodu pielęgniarki w odniesieniu do następujących, wymienianych już stereotypów: „mała samodzielność pielęgniarki w pracy i zależność od lekarza” ($p = 0,0410$) oraz „praca, w której występuje ciągła styczność ze śmiercią i cierpieniem ludzkim” ($p = 0,0002$).

Z kolei utrwaliła się i pogłębiła się negatywna ocena prestiżu zawodu pielęgniarki ($p < 0,0001$) oraz opinia o niskich zarobkach z tytułu wykonywanej pracy ($p = 0,0011$). Niekorzystne i statystycznie istotne zmiany

wystąpiły również w ocenie takich przekonań, jak „praca trudna, męcząca, niewdzięczna” ($p = 0,0453$) oraz „mały szacunek dla pracy pielęgniarki” ($p = 0,0218$).

Analizie statystycznej poddano także ocenę zmian w postrzeganiu wizerunku zawodu pielęgniarki, biorąc pod uwagę sumaryczną ocenę wszystkich twierdzeń składających się na ogólny wizerunek zawodu pielęgniarki. Im wyższy stopień negacji (średnia arytmetyczna), tym bardziej pozytywne postrzeganie wizerunku zawodu pielęgniarki. **Tabela 1** przedstawia wyniki tej analizy.

Tabela 1. Ocena zmian w postrzeganiu wizerunku zawodu pielęgniarki w kolejnych latach studiów pielęgniarskich ($n = 196$)

Table 1. Assessment of changes in the perception of the image of the nursing profession in subsequent years of nursing studies ($n = 196$)

Rok studiów/ Year of study	Parametry statystyczne sumarycznej oceny postrzegania wizerunku zawodu pielęgniarki (negacja stereotypów)/ Statistical parameters of the total assessment of the perception of the nursing profession image (negation of stereotypes)		Ocena zmian w kolejnych latach studiów/ Assessment of changes in subsequent years of study	Testy dla prób powiązanych/ Tests for related samples	
	X±SD	ME [min – maks]		Test znaków - wartość testu i p/ Sign test – Test value and p	Test kolejności par Wilcoxona – wartość testu i p/ Wilcoxon matched – pair test – test value and p
I	18,87±3,77	19 [11 – 30]	pierwszy vs. drugi/ first vs. second	1,94 p= 0,0523	2,38 p= 0,0174
II	18,19±3,50	18 [10 – 30]	drugi vs. trzeci/ second vs. third	0,08 p= 0,9381	0,27 p= 0,7852
I	18,87±3,77	19 [11 – 30]	pierwszy vs. trzeci/ first vs. third	2,28 p= 0,0266	2,17 p= 0,0302
III	18,06±3,91	18 [10 – 30]			

n – liczba studentów; X – średnia arytmetyczna (stopień negacji negatywnego wizerunku zawodu); SD – odchylenie standardowe; ME – mediana; min – minimum; $maks$ – maksimum; p – poziom istotności; vs (versus) – w porównaniu do
 n – number of students; X – mean average (the degree of negation of negative image of the profession); SD – standard deviation; ME – median; min – minimum; max – maximum; p – significance level; $vs.$ – versus

Źródło: opracowanie własne
Source: author's own analysis

Wykonana analiza wykazała, że w kolejnych latach studiów globalny wizerunek zawodu pielęgniarki w ocenie studentów stawał się bardziej negatywny. Najbardziej pozytywny wizerunek zawodu pielęgniarki prezen-

towały studentki rozpoczynające studia pielęgniarские, a najbardziej negatywny, te same studentki rozpoczynające trzeci rok studiów. Zmiana pomiędzy pierwszym a drugim rokiem studiów była statystycznie istotna, podobnie jak zmiana na trzecim roku w stosunku do roku pierwszego.

Dyskusja

Właściwy wizerunek zawodu stanowi o jego prestiżu i pozycji zarówno wśród różnych zawodów w hierarchii społecznej, jak i wśród zawodów medycznych [2]. Wyniki badań przeprowadzonych w 2013 roku przez Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) wskazują na zaskakująco wysoką pozycję pielęgniarstwa w hierarchii prestiżu profesji, których cechą wspólną jest duża użyteczność społeczna. Pielęgniarstwo zajmuje tu szóste miejsce (78% deklaracji dużego poważania), potem zawód nauczyciela i lekarza [10]. W badaniach przeprowadzonych w 2016 roku również przez CBOS wśród 24 zawodów ocenianych pod kątem postrzeganej uczciwości i rzetelności ich przedstawicieli, zawód pielęgniarki zajął drugą pozycję [11].

Dane te pokazują, że zawód pielęgniarki rozpatrywany pod kątem użyteczności społecznej cieszy się stosunkowo dużym szacunkiem. Pomimo to jest niekorzystnie postrzegany przez samych studentów pielęgniarstwa, co dokumentują badania własne, a także inne doniesienia z badań pojawiające się w literaturze pielęgniarckiej [12, 13, 14].

W badaniach własnych przewidywano, że w miarę postępu kształcenia na studiach pielęgniarckich, rozwijania swej wiedzy i kompetencji, badani studenci będą prezentować coraz bardziej pozytywny obraz zawodu, podkreślający nie tylko formalną wiedzę i umiejętności, ale także szacunek dla tego zawodu. Wyniki badania jednak wykazały, że w kolejnych latach studiów postrzeganie zawodu pielęgniarki stopniowo stawało się coraz bardziej negatywne, a zmiany pomiędzy pierwszym i drugim oraz pierwszym i trzecim rokiem okazały się wyraźne (statystycznie istotne). Potwierdzają to inne badania, w których studenci w kolejnych latach studiów twierdzą rzadziej, iż jest to zawód ciekawy i z przyszłością, a częściej mają przeświadczenie, że jest to zawód trudny, podwyższonego ryzyka, źle opłacany w Polsce [12]. Z kolei w innych badaniach 30% respondentów bardziej negatywnie postrzegało zawód pielęgniarki po zakończeniu edukacji, argumentując to trudną i ciężką pracą, małymi zarobkami i brakiem pozytywnych przemian w służbie zdrowia, ale też u prawie połowy badanych (47,5%) postrzeganie zawodu zmieniło się na bardziej pozytywne [14].

W badaniach własnych analiza poszczególnych stereotypów składających się na wizerunek zawodu

pielęgniarki wykazała, że u badanych studentów pielęgniarstwa podczas studiów słabną takie przekonania, jak „mała samodzielność pielęgniarki w pracy i zależność od lekarza” oraz „praca, w której występuje ciągła styczność ze śmiercią i cierpieniem ludzkim”. Natomiast rośnie negatywna ocena dotycząca prestiżu zawodu i szacunku dla niego, wynagrodzenia z tytułu wykonywanej pracy oraz umacnia się przekonanie, że praca pielęgniarki jest trudna, męcząca i niewdzięczna. Powyższe stereotypy potwierdzane przez badane studentki w kolejnych latach ich studiów, znajdują odzwierciedlenie w analizie badań publikowanych w literaturze pielęgniarckiej na przestrzeni ostatnich kilku lat. W badaniach tych studenci pielęgniarstwa identyfikowali pracę pielęgniarki z niskim wynagrodzeniem i brakiem perspektyw rozwoju [15], brakiem szacunku dla zawodu, ciężką pracą i niskimi zarobkami [14, 16]. Inne badania dotyczące tego problemu potwierdzają, że znaczny odsetek badanych studentów uważa zawód pielęgniarki za mało prestiżowy [12, 13] i nisko ocenia jego pozycję społeczną i zawodową na tle innych zawodów medycznych [12, 17, 18].

Analiza cytowanych powyżej wyników badań wykazała również, że negatywne postrzeganie zawodu pielęgniarki sprawia, że ponad 30% [16] lub nieco poniżej (27,5%) badanych [14] wybrałoby inny kierunek studiów w przypadku ponownego wyboru. Według niektórych badań studia pielęgniarckie ponownie wybrałoby zaledwie 33% badanych kobiet i 20% badanych mężczyzn [17]. Według 30% badanych studentów doświadczenia zdobyte podczas studiowania wpłynęły na nich negatywnie, osłabiając motywację związaną z wyborem zawodu [14]. Badania te pokazują, że negatywna percepcja pielęgniarstwa może wpływać na już podjętą decyzję wyboru pielęgniarstwa jako przyszłego zawodu i być źródłem frustracji studentów oraz w niektórych przypadkach przyczyną rezygnacji ze studiów pielęgniarckich.

Wyniki badań zagranicznych przynoszą różne, czasem sprzeczne wyniki dotyczące postrzegania zawodu pielęgniarki przez studentów pielęgniarstwa. W dużym stopniu związane jest to zapewne z czynnikami kulturowymi, charakterystycznymi dla danego kraju. Badania prowadzone w Stanach Zjednoczonych wykazały pozytywne postrzeganie zawodu pielęgniarki [19]. Pozytywny wizerunek pielęgniarstwa posiadali również studenci kanadyjscy tak na początku, jak i na końcu studiów pielęgniarckich. Jednak okazało się, że studenci kończący studia rzadziej niż studenci pierwszego roku twierdzili, że pielęgniarstwo jest cenionym zawodem [20]. Natomiast w badaniach przeprowadzonych wśród studentów pielęgniarstwa w Korei Południowej wykazano, iż studenci nie mają pozytywnego wizerunku tego zawo-

du [21]. Z kolei studenci pielęgniarstwa na Cyprze mieli dość ambiwalentne, zarówno pozytywne, jak i negatywne, wyobrażenia na temat zawodu pielęgniarki, a 27,1% z nich uważało, że pielęgniarstwo posiada negatywny obraz w społeczeństwie [22].

Analiza prac empirycznych zawartych w polskim piśmiennictwie dokumentuje, że wizerunek zawodu może mieć wpływ na motywację do jego podjęcia przez młodych ludzi, którzy stoją przed decyzją wyboru zawodu. Badania polskie, przeprowadzone wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych i licealnych, wykazały stosunkowo niskie zainteresowanie uczniów studiami na kierunku pielęgniarstwo [23, 24, 25, 26]. Czynnikiem zniechęcającym do wyboru zawodu pielęgniarki była zwykle opinia rówieśników i społeczeństwa o zawodzie, obraz pielęgniarstwa pokazywany w mediach [24], niskie wynagrodzenie, duża odpowiedzialność, niski prestiż [23], nadmiar obowiązków i zbyt mała obsada kadrowa [26]. Zawód ten większość badanej młodzieży postrzegała jako pomocniczy i zależny od lekarza [23, 24, 26]. W badaniach zagranicznych wykazano, że jednym z czynników wpływających na wybór pielęgniarstwa wśród studentów w Irlandii był pozytywny wizerunek zawodu i jego statusu społecznego [27]. Podobnie w badaniach przeprowadzonych wśród studentów pielęgniarstwa wyspiarskich krajów Pacyfiku wykazano, że do wyboru pielęgniarstwa motywowała ich głównie atrakcyjność i pozytywne postrzeganie tego zawodu [28].

Wnioski

1. W kolejnych latach studiów pielęgniarstwa pierwszego stopnia postrzeganie wizerunku zawodu pielęgniarki przez badanych studentów stawało się bardziej negatywne.
2. Wizerunek zawodu jest ważnym czynnikiem wpływającym na wybór pielęgniarstwa jako przyszłego zawodu bądź na motywację do jego wykonywania w razie już podjętej decyzji.
3. Istnieje potrzeba aktualizacji i wzmacniania pozytywnego wizerunku pielęgniarstwa w społeczeństwie i środowisku zawodowym, a szczególnie w trakcie studiów pielęgniarstwa.

Piśmiennictwo

1. Nyklewicz W. Wizerunek zawodowy pielęgniarek. Udawanie czy profesjonalizm. *Mag Pielęg Położ.* 2005; 4: 10–11.
2. Żychowska R. Wizerunek polskiej pielęgniarki i położnej w mediach publicznych i prywatnych oraz w prasie zawodowej. W: Rogala-Pawelczyk G, Kubajka-Piotrowska J. (red.). *Materiały Konferencji Międzynarodowej – Wizerunek pielęgniarki i położnej na tle nowych wyzwań w pielęgniarstwie polskim i europejskim.* Warszawa: Naczelna Rada Pielęgniarek i Położnych, 2009: 37–47.
3. Włodarczyk D, Tobolska B. Wizerunek zawodu pielęgniarki z perspektywy lekarzy, pacjentów i pielęgniarek. *Med Pr.* 2011; 62(3): 269–279.
4. Nowicka AD. Jak wzmocnić swój wizerunek jako profesjonalnej pielęgniarki. <https://medycynaipasje.com.pl/a2674/jak-wzmocnic-swoj-wizerunek-jako-profesjonalnej-pielęgniarki-.html> (dostęp 8.03.2018).
5. Ciechaniewicz W, Matejczuk D. Stereotyp pielęgniarki i pielęgniarstwa. W: Gozdek N. (red.). *Rozmowy o profesjonalizacji w pielęgniarstwie w 40. rocznicę akademickiego kształcenia pielęgniarek w Polsce, Lublin 1969-2009.* Lublin: Wydawnictwo WERSET, 2009: 52–66.
6. Rezaei-Adaryani M, Salsali M, Mohammadi E. Nursing image: an evolutionary concept analysis. *Contemp Nurse.* 2012; 43(1): 81–89.
7. ten Hoeve Y, Jansen G, Roodbol P. The nursing profession: public image, self-concept and professional identity. A discussion paper. *J Adv Nurs.* 2014; 70(2): 295–309.
8. NIPiP: Potrzebne są zachęty dla absolwentów pielęgniarstwa i położnictwa. <https://everethnews.pl/newsy/nipip-potrzebne-sa-zachety-dla-absolwentow-pielęgniarswa-i-poloznictwa/> (dostęp 2.01.2019).
9. W Polsce nie opłaca się być pielęgniarką. Zachętą mogą być dodatki benefity. <http://www.medonet.pl/zdrowie,w-pol-sce-nie-oplaca-sie-byc-pielęgniarka--zacheta-moga-byc-dodatki-benefit,artykul,1725186.html> (dostęp 2.01.2019).
10. Centrum Badania Opinii Społecznej: Prestiż zawodów. Warszawa 2013. http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2013/K_164_13.PDF (dostęp 18.08.2014).
11. Centrum Badania Opinii Społecznej. Społeczne oceny uczciwości i rzetelności zawodowej. Warszawa 2016. http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/K_034_16.PDF (dostęp 8.03.2018).
12. Sochocka L. Postrzeganie zawodu pielęgniarki/pielęgniarsza przez studentów kierunku pielęgniarstwo na kolejnych etapach kształcenia. *Piel Zdr Publ.* 2014; 4(2): 109–116.
13. Leńczuk-Gruba A, Zapart K, Witczak A. Prestiż ważnym elementem zawodu pielęgniarstwa. W: Sienkiewicz Z, Wójcik G. (red.). *Wybrane zagadnienia z praktyki pielęgniarstwa.* Cz. 1. Warszawa: Warszawski Uniwersytet Medyczny, 2011: 89–99.
14. Fraś M, Turbiarz A, Kolonko J, Kadłubowska M, Kudłacik B. Pielęgniarskie studia licencjackie – wyobrażenia i rzeczywistość. *Pielęg XXI w.* 2012; 4(41): 11–15.
15. Krajewska-Kułak E, Van Damme-Ostapowicz K, Bielemuk A, Penar-Zadarko B, Rozwadowska E, Lewko J, Kowalewska B, Kondzior D, Kowalczyk K, Klimaszewska K, Terlikowski R. Samoocena postrzegania zawodu pielęgniarki oraz zdolności rozumienia empatycznego innych ludzi przez studentów pielęgniarstwa. *Probl Pielęg.* 2010; 1(1): 1–10.
16. Kropiwnicka E, Orzechowska A, Cholewska M, Krajewska-Kułak E. Determinanty wyboru zawodu, poziom aspiracji oraz plany na przyszłość studentów kierunku lekarskiego i pielęgniarstwa Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. *Probl Pielęg.* 2011; 19 (1): 70–80.
17. Gotlib J, Łabęda W. Postrzeganie zawodu pielęgniarki/pielęgniarsza przez studentów Akademii Medycznej w Warszawie. *Pielęg XXI w.* 2008; 1(22): 25–30.
18. Koralewicz D, Kuriata-Kościelniak EI, Mróz S. Opinia studentów pielęgniarstwa na temat wizerunku zawodowego pielęgniarek w Polsce. *Piel Zdr Publ.* 2017; 7(4): 285–292.
19. Fillman VM. Career interest, self-efficacy, and perception in undecided and nursing undergraduate students: A quantitative study. *Nurse Educ Today.* 2015; 35(1): 251–255.

20. Grainger P, Bolan C. Perceptions of nursing as a career choice of students in the Baccalaureate nursing program. *Nurse Educ Today*. 2006; 26(1): 38–44.
21. Cho SH, Jung SY, Jang S. Who enters nursing schools and why do they choose nursing? A comparison with female non-nursing students using longitudinal data. *Nurse Educ Today*. 2010; 30(2): 180–186.
22. Dal U, Arifoğlu BÇ, Razi G.S. What factors influence students in their choice of nursing in North Cyprus? *Procedia Soc Behav Sci*. 2009; 1(1): 1924–1930.
23. Mędrzycka-Dąbrowska W, Bąkowska G, Kwiecień-Jaguś K, Gaworska-Krzemińska A. Postrzeganie zawodu pielęgniarki przez młodzież szkół ponadgimnazjalnych jako wybór przyszłego zawodu – doniesienia wstępne. *Probl Pielęg*. 2012; 20(2): 192–200.
24. Franek G, Kulik K, Ferdyn M. Zainteresowanie zawodem pielęgniarki wśród młodzieży szkół licealnych. *Probl Pielęg*. 2012; 20(4): 423–430.
25. Krzos A, Rząca M, Zaniuk M, Gębka M, Kozioł A, Szmołda I, Sikorska I. Postrzeganie zawodu pielęgniarki przez uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. W: Zagroba M, Wiśniewska E, Ostrowska B, Marcysiak M, Skotnicka-Klonowicz G. (red.). *Pielęgniarstwo wczoraj, dziś, jutro ... T. 2. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie, Ciechanów 2013*: 118–126.
26. Pierzak M. Pielęgniarstwo jako zawód uprawiany w przyszłości – opinia młodzieży klas maturalnych. *Journal of Education, Health and Sport*. 2017; 7(7): 125–140.
27. McLaughlin K, Moutray M, Moore C. Career motivation in nursing students and the perceived influence of significant others. *J Adv Nurs*. 2010; 66(2): 404–412.
28. Usher K, West C, Macmanus M, Waqa S, Stewart L, Henry R, Lindsay D, Conaglen J, Hall J, McAuliffe M, Redman-MacLaren M. Motivations to nurse: an exploration of what motivates students in Pacific Island countries to enter nursing. *Int J Nurs Pract* 2013; 19(5): 447–454.

Artykuł przyjęty do redakcji: 17.07.2018.

Artykuł przyjęty do publikacji: 08.02.2019.

Źródło finansowania: Praca nie jest finansowana z żadnego źródła.
Konflikt interesów: Autorzy deklarują brak konfliktu interesów.

Adres do korespondencji:

Małgorzata Dziubak
ul. Zamoyskiego 58
30-523 Kraków
tel. 12 6563727
fax. 12 6563727
e-mail: m.dziubak@uj.edu.pl
Pracownia Podstaw Opieki Położniczej
Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa
Wydział Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum